

Curtea de Justiție dă undă verde Mecanismului european de stabilitate (MES)

Dreptul Uniunii nu se opune încheierii și ratificării Tratatului de instituire a MES de către statele membre a căror monedă este euro

Consiliul European a adoptat, la 25 martie 2011, Decizia 2011/199¹, care prevede adăugarea la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) a unei noi dispoziții² potrivit căreia statele membre a căror monedă este euro pot institui un mecanism de stabilitate care urmează să fie activat în cazul în care este indispensabil pentru a garanta stabilitatea zonei euro în ansamblu. Această nouă dispoziție prevede, pe de altă parte, că acordarea oricărei asistențe financiare necesare în temeiul mecanismului va face obiectul unei stricte condiționări. Această modificare a tratatului trebuie să intre în vigoare la 1 ianuarie 2013, sub rezerva aprobării de către statele membre potrivit normelor lor constituționale.

Statele din zona euro³ au încheiat ulterior, la 2 februarie 2012, Tratatul de instituire a mecanismului european de stabilitate (MES), care are personalitate juridică. Acesta are ca obiectiv mobilizarea de resurse financiare și furnizarea, cu o condiționare strictă adaptată la instrumentul de asistență financiară ales, a unui sprijin pentru stabilitatea membrilor săi care se confruntă sau riscă să se confrunte cu probleme grave de finanțare. Acest sprijin poate fi acordat numai dacă este indispensabil pentru menținerea stabilității financiare a zonei euro în ansamblul său și a statelor sale membre. În acest scop, MES este autorizat să obțină fonduri prin emiterea de instrumente financiare sau prin încheierea de acorduri ori de aranjamente financiare sau de alte acorduri ori aranjamente cu membrii săi, cu instituții financiare sau cu terți. Capacitatea maximă de împrumut a fost stabilită inițial la 500 de miliarde de euro. Condiționarea strictă căreia trebuie să îi fie subordonat orice sprijin poate lua forma, printre altele, a unui program de ajustare macroeconomică sau a obligației de a continua respectarea condițiilor de eligibilitate prestabilite.

În fața instanțelor irlandeze, domnul Pringle, parlamentar irlandez, susține că modificarea TFUE printr-o decizie a Consiliului – și, prin urmare, printr-o procedură de revizuire simplificată – este nelegală. Astfel, această modificare ar presupune o modificare a competențelor Uniunii și ar fi incompatibilă cu dispozițiile tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană⁴ referitoare la uniunea economică și monetară, precum și cu principiile generale de drept al Uniunii. În plus, domnul Pringle arată că, ratificând, aprobând sau acceptând Tratatul MES, Irlanda și-ar asuma obligații incompatibile cu tratatele menționate.

Astfel, Supreme Court (Curtea Supremă, Irlanda) a decis să adreseze Curții de Justiție întrebări cu privire la validitatea Deciziei Consiliului European 2011/199 și la compatibilitatea MES cu dreptul Uniunii. Pentru a înlătura în cel mai scurt timp incertitudinea pe care o induc aceste întrebări, președintele Curții a decis să admită cererea formulată de Supreme Court de judecare a acestei

¹ Decizia 2011/199/UE a Consiliului European din 25 martie 2011 de modificare a articolului 136 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene cu privire la un mecanism de stabilitate pentru statele membre a căror monedă este euro (JO L 91, p. 1).

² Noul alineat (3) al articolului 136 TFUE.

³ Belgia, Germania, Estonia, Irlanda, Grecia, Spania, Franța, Italia, Cipru, Luxemburg, Malta, Țările de Jos, Austria, Portugalia, Slovenia, Slovacia și Finlanda.

⁴ Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și TFUE.

cauze, înregistrată la Curte la 3 august 2012, potrivit procedurii accelerate⁵. În plus, considerând că această cauză are o importanță excepțională, Curtea a decis să judece cauza în plen, format din toți cei 27 de judecători. Avocatul general J. Kokott și-a prezentat luarea de poziție la 26 octombrie 2012.

Prin hotărârea de astăzi, **Curtea constată că această examinare nu a revelat niciun element de natură să afecteze validitatea Deciziei 2011/199.**

În plus, Curtea constată că dispozițiile TUE și TFUE, precum și principiul general al protecției jurisdicționale efective nu se opun încheierii și ratificării Tratatului MES.

Pe de altă parte, dreptul unui stat membru de a încheia și de a ratifica acest tratat nu este condiționat de intrarea în vigoare a Deciziei 2011/199.

Cu privire la Decizia 2011/199

Prin Decizia 2011/199, Consiliul a utilizat **posibilitatea de modificare a TFUE printr-o procedură simplificată** (și anume fără convocarea unei convenții compuse din reprezentanți ai parlamentelor naționale, ai șefilor de stat sau de guvern ai statelor membre, ai Parlamentului European și ai Comisiei). Această procedură **se aplică numai politicilor și acțiunilor interne ale Uniunii (partea a treia din TFUE) și nu poate extinde competențele atribuite Uniunii prin tratate.**

Or, potrivit Curții, **modificarea contestată se referă – atât ca formă, cât și ca fond – la politicile și acțiunile interne ale Uniunii, astfel încât prima dintre aceste condiții este îndeplinită.**

Astfel, în primul rând, modificarea în litigiu nu aduce atingere **competenței exclusive recunoscute Uniunii** (prima parte din TFUE) **în domeniul politicii monetare** pentru statele membre a căror monedă este euro.

În condițiile în care obiectivul principal al politicii monetare a Uniunii este menținerea stabilității prețurilor, MES urmărește un obiectiv distinct în mod clar, și anume menținerea stabilității zonei euro în ansamblul său. Simplul fapt că această măsură de politică economică poate avea efecte indirecte asupra stabilității euro nu permite asimilarea sa cu o măsură de politică monetară. Pe de altă parte, mijloacele avute în vedere pentru atingerea obiectivului urmărit de MES, de asigurare a unei asistențe financiare unui stat membru, nu intră, în mod evident, în sfera politicii monetare.

MES constituie mai degrabă un aspect complementar noului cadru de reglementare pentru consolidarea guvernantei economice a Uniunii. Acest cadru impune o coordonare și o supraveghere mai strânsă pentru politicile economice și bugetare ale statelor membre și urmărește consolidarea stabilității macroeconomice și viabilitatea finanțelor publice. În timp ce acest cadru este de natură preventivă, în măsura în care urmărește reducerea pe cât posibil a riscului de crize ale datoriei suverane, instituirea MES urmărește gestionarea crizelor financiare care, în pofida acțiunilor preventive care ar fi fost întreprinse, ar putea totuși să aibă loc. **MES intră, prin urmare, în sfera politicii economice.**

În al doilea rând, modificarea în litigiu nu afectează nici **competența recunoscută Uniunii** (prima parte din TFUE) **în domeniul coordonării politicilor economice** ale statelor membre.

Astfel, întrucât dispozițiile TUE și ale TFUE nu conferă o competență specifică Uniunii pentru instituirea unui mecanism de stabilitate precum cel avut în vedere de Decizia 2011/199, statele membre a căror monedă este euro sunt competente să încheie între ele un acord privind instituirea unui mecanism de stabilitate. Pe de altă parte, stricta condiționare căreia îi este supusă de către modificarea în litigiu a TFUE acordarea unei asistențe financiare prin MES urmărește să asigure că, în cadrul funcționării sale, acest mecanism va respecta dreptul Uniunii, inclusiv măsurile adoptate de Uniune în cadrul coordonării politicilor economice ale statelor membre.

⁵ Ordonanța președintelui Curții din 4 octombrie 2012.

A doua condiție pentru a se putea recurge la procedura de revizuire simplificată, și anume ca modificarea TFUE să nu extindă competențele atribuite Uniunii prin tratate, **este de asemenea îndeplinită**.

Astfel, modificarea în litigiu nu creează niciun temei juridic pentru a permite Uniunii angajarea unei acțiuni care nu era posibilă anterior. Chiar dacă MES recurge la instituții ale Uniunii, în special la Comisie și la BCE, în orice caz această împrejurare nu este de natură să afecteze validitatea Deciziei 2011/199, care prevede numai instituirea unui mecanism de stabilitate de către statele membre și nu menționează nimic cu privire la vreun eventual rol al instituțiilor Uniunii în acest cadru.

Cu privire la Tratatul MES

Curtea examinează dacă anumite dispoziții ale TUE și TFUE, precum și principiul general al protecției jurisdicționale efective se opun încheierii între statele membre a căror monedă este euro a unui acord precum Tratatul MES, **întrebare la care Curtea răspunde negativ**. Mai exact este vorba despre dispoziții ale TFUE privind competența exclusivă a Uniunii în materia politicii monetare⁶ și de a încheia un acord internațional⁷, în continuare despre dispozițiile TFUE privind politica economică a Uniunii⁸ și în sfârșit despre dispozițiile TUE care obligă statele membre la o cooperare loială⁹ și prevăd că fiecare instituție acționează în limitele atribuțiilor care îi sunt conferite prin tratate¹⁰.

În ceea ce privește **competența exclusivă a Uniunii în domeniul politicii monetare** pentru statele membre a căror monedă este euro¹¹, Curtea reiterează că această politică urmărește menținerea stabilității prețurilor. Or, activitățile MES nu intră în sfera acestei politici.

Astfel, MES nu are ca obiectiv menținerea stabilității prețurilor, ci urmărește satisfacerea necesităților de finanțare ale membrilor MES. În acest scop, MES nu este abilitat nici să stabilească rate directe ale dobânzii pentru zona euro, nici să emită euro: asistența pe care o acordă trebuie să fie finanțată în totalitate din capital eliberat sau prin emiterea de instrumente financiare. Presupunând chiar că activitățile MES pot influența nivelul inflației, o astfel de influență nu va constitui decât consecința indirectă a măsurilor de politică economică adoptate.

În ceea ce privește **competența exclusivă a Uniunii de a încheia un acord internațional**, atunci când această încheiere poate aduce atingere normelor comune sau poate modifica domeniul de aplicare al acestora¹², Curtea constată că niciunul dintre argumentele care au fost invocate în acest context nu a arătat că un acord precum MES ar avea astfel de efecte.

În ceea ce privește **competența Uniunii de coordonare a politicii economice**¹³, Curtea reiterează că statele membre sunt competente să încheie între ele un acord care instituie un mecanism de stabilitate precum Tratatul MES în măsura în care angajamentele luate de statele membre contractante în cadrul unui asemenea acord respectă dreptul Uniunii. Or, MES nu are drept obiect coordonarea politicilor economice ale statelor membre, ci constituie un mecanism de finanțare. În plus, stricta condiționare căreia trebuie să îi fie supus orice sprijin și care poate lua forma unui program de ajustare macroeconomică nu constituie un instrument de coordonare a politicilor economice ale statelor membre, ci urmărește asigurarea compatibilității activităților MES în special cu clauza de „non-redresare” din TFUE¹⁴ și cu măsurile de coordonare adoptate de

⁶ Articolul 3 alineatul (1) litera (c) TFUE și articolul 127 TFUE.

⁷ Articolul 3 alineatul (2) TFUE.

⁸ Articolul 2 alineatul 3 TFUE și articolele 119 TFUE-123 TFUE, 125 TFUE și 126 TFUE.

⁹ Articolul 4 alineatul (3) TUE.

¹⁰ Articolul 13 TUE.

¹¹ Articolul 3 alineatul (1) litera (c) TFUE și articolul 127 TFUE.

¹² Articolul 3 alineatul (2) TFUE.

¹³ Articolul 2 alineatul (3) TFUE și articolele 119 TFUE-121 TFUE și 126 TFUE.

¹⁴ Articolul 125 TFUE.

Uniune. Pe de altă parte, Tratatul MES nu aduce atingere nici competenței Consiliului Uniunii Europene de a emite recomandări¹⁵ în privința unui stat membru în care există un deficit excesiv.

În special, **competența Consiliului de acordare a unei asistențe financiare a Uniunii unui stat membru care se confruntă cu dificultăți sau cu o amenințare serioasă de dificultăți grave** din cauza unor catastrofe naturale sau a unor evenimente excepționale situate în afara controlului său¹⁶ nu se opune ca statele membre să instituie un mecanism de stabilitate precum MES, cu condiția totuși ca, în funcționarea sa, acest mecanism să respecte dreptul Uniunii și în special măsurile adoptate de Uniune în domeniul coordonării politicilor economice ale statelor membre. Or, Tratatul MES conține dispoziții¹⁷ care urmăresc să asigure tocmai faptul că orice asistență financiară acordată de MES va fi compatibilă cu astfel de măsuri de coordonare.

Interdicția pentru BCE și băncile centrale ale statelor membre de a acorda credite pe descoperit de cont sau orice alt tip de facilitare de credit instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii și ale statelor membre, **precum și de a cumpăra titluri de creanță direct de la acestea**¹⁸ nu este eludată de MES. Astfel, această interdicție se adresează în mod special BCE și băncilor centrale ale statelor membre. Acordarea unei asistențe financiare de către un stat membru sau de un grup de state membre unui alt stat membru, direct sau prin intermediul MES, nu intră, așadar, în sfera interdicției menționate.

Clauza de „non-redresare”¹⁹, potrivit căreia Uniunea sau un stat membru nu răspunde pentru un alt stat membru și nu își asumă angajamentele acestuia, nu urmărește să interzică Uniunii și statelor membre acordarea oricărei forme de asistență financiară unui alt stat membru. Această clauză urmărește mai degrabă să asigure că statele membre respectă o politică bugetară sănătoasă, garantând că ele rămân supuse logicii de piață atunci când contractează datorii. Prin urmare, aceasta nu interzice acordarea unei asistențe financiare de către unul sau mai multe state membre unui stat membru care rămâne responsabil pentru propriile angajamente față de creditorii săi și dacă condițiile atașate unei astfel de asistențe sunt de natură să îl determine pe acesta să pună în aplicare o politică bugetară sănătoasă. Or, MES și statele membre care participă la acesta nu răspund pentru angajamentele unui stat membru beneficiar al unui sprijin pentru stabilitate și nici nu și le asumă, în sensul clauzei de „non-redresare”.

Întrucât MES nu aduce atingere dispozițiilor TFUE referitoare la politica economică și monetară și prevede garanții că, în exercitarea misiunilor sale, va respecta dreptul Uniunii, acesta nu încalcă nici **principiul cooperării loiale**²⁰, potrivit căruia statele membre se abțin de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii.

Pe de altă parte, Curtea constată că atribuirea prin Tratatul MES a unor noi competențe **Comisiei, BCE și Curții** este compatibilă cu **atribuțiile** lor definite **în tratate**²¹. Curtea subliniază în special că atribuțiile încredințate Comisiei și BCE în cadrul Tratatului MES nu presupun nicio putere decizională proprie și că activitățile exercitate de aceste două instituții în cadrul aceluiași tratat nu angajează decât MES. În ceea ce o privește, Curtea arată că este competentă să se pronunțe asupra oricărui diferend dintre statele membre în legătură cu obiectul tratatelor, în cazul în care este sesizată cu privire la acest diferend în temeiul unui compromis²², și că nimic nu se opune ca un astfel de acord să fie dat în prealabil, prin referire la o categorie de diferende predefinite.

În plus, Curtea constată că nici **principiul general al protecției jurisdicționale efective** nu se opune MES. Astfel, atunci când instituie un mecanism de stabilitate precum MES, pentru instituirea căruia Tratatul UE și FUE nu atribuie nicio competență specifică Uniunii, statele membre nu pun

¹⁵ În temeiul articolului 126 alineatele (7) și (8) TFUE.

¹⁶ Articolul 122 alineatul (2) TFUE.

¹⁷ Articolul 13 alineatul (3) al doilea paragraf și alineatul (4) din Tratatul MES.

¹⁸ Articolul 123 TFUE.

¹⁹ Articolul 125 TFUE.

²⁰ Articolul 4 alineatul (3) TUE.

²¹ A se vedea în această privință articolul 13 TUE.

²² Articolul 273 TFUE.

în aplicare dreptul Uniunii, astfel încât Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care garantează oricărei persoane o protecție jurisdicțională efectivă²³, nu este aplicabilă.

Cu privire la încheierea și la ratificarea MES înainte de intrarea în vigoare a Deciziei 2011/199

Modificarea TFUE prin Decizia 2011/199 nu face decât să confirme existența unei competențe a statelor membre. Întrucât această decizie nu atribuie astfel nicio competență nouă statelor membre, dreptul unui stat membru de a încheia și de a ratifica Tratatul MES nu este condiționat de intrarea în vigoare a deciziei menționate.

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Instanța națională are obligația de a soluționa cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Iliana Paliova ☎ (+352) 4303 3708

Imagini de la pronunțarea hotărârii sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106

²³ Articolul 47.